

УДК 341.215.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.51>

МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

Сироїд Т.Л.,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
ORCID: 0000-0002-8165-4078
e-mail: syroid02@gmail.com*

Варнавська К.А.,
*доктор філософії (PhD),
викладач кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
ORCID: 0000-0002-1257-089
e-mail: varnavska06@gmail.com*

Сироїд Т.Л., Варнавська К.А. Міжнародні та національні неурядові організації у сфері захисту правозахисників.

Стаття присвячена висвітленню діяльності міжнародних і національних неурядових організацій у сфері захисту правозахисників; визначенню їх місця і ролі в існуючій міжнародній і національній правозахисних системах. Зосереджено увагу на діяльності таких неурядових правозахисних організацій як: Міжнародна федерація прав людини (FIDH), Всесвітня організація проти катувань (ОМСТ), «Обсерваторія із захисту правозахисників», Amnesty International, Front Line Defenders (FLD), Міжнародна коаліція жінок-правозахисників (WHRDIC) та ін. Констатовано, що існує тенденція до збільшення чисельності неурядових організацій на африканському континенті у відповідь на чисельні порушення прав правозахисників. Серед таких організацій зазначено: Інститут прав людини та розвитку в Африці (IHRDA), Західноафриканська мережа правозахисників (WAHRDN), AfricanDefenders (Панафриканська мережа правозахисників), Мережа правозахисників Центральної Африки (REDHAC), Мережа африканських національних правозахисних установ (NANHRI), DefendDefenders (Проект правозахисників Східної Африки та Африканського Рогу (EHAHRDP)), SouthernDefenders (Мережа правозахисників Південної Африки (SAHRDN)).

Зроблено висновок про те, що значення міжнародних і національних неурядових організацій полягає в тому, що вони: по-перше, є невід'ємною складовою міжнародного універсального і регіонального механізмів захисту прав людини, оскільки правозахисникам гарантуються права, передбачені міжнародними актами з прав людини, отже, у разі їх порушення, вони мають право звернутися до контрольних (договірних) органів, передбачених міжнародними угодами (Комітет прав людини, Європейський суд з прав людини, Комітет проти катувань та ін.); по-друге, означені організації сприяють відстоюванню прав і свобод правозахисників з урахуванням особливостей регіону, національного законодавства; акцентують увагу на дотриманні гендерної рівності; докладають суттєвих зусиль щодо удосконалення існуючої правової основи захисту правозахисників, розширення прав цієї категорії осіб, зважаючи на змінну ситуацію у світі з правами людини та з викликами сьогодення.

Ключові слова: безпека, гарантії, захист, інституційні механізми, неурядові організації, права людини, правозахисники.

Syroid T.L., Varnavska K.A. International and national non-governmental organizations in the field of protection of human rights defenders.

The article is devoted to highlighting the activities of international and national non-governmental organizations for the protection of human rights defenders; defining their place and role in the existing international and national human rights systems. Attention is focused on the activities of such non-governmental human rights organizations as: International Federation for Human Rights (FIDH), World Organisation Against Torture (OMCT), Observatory For Defenders, Amnesty International, Front Line Defenders (FLD), Women Human Rights Defenders International Coalition (WHRDIC), etc. It is noted that there is a significant trend towards an increase in the number of non-governmental organisations on the African continent in response to numerous violations of the rights of human rights defenders. These organisations include: Institute for Human Rights and Development in Africa (IHRDA), West African Human Rights Defenders Network (WAHRDN), AfricanDefenders (Pan-African Human Rights Defenders Network), Network of Human Rights Defenders in Central Africa (REDHAC), Network of African National Human Rights Institutions (NANHRI), DefendDefenders (East and Horn of Africa Human Rights Defenders Project (EHAHRDP)), SouthernDefenders (Southern Africa Human Rights Defenders Network (SAHRDN)).

It is concluded that the importance and activities of international and national non-governmental organizations are that they are, first of all, an integral part of the international universal and regional mechanisms for the protection of human rights, since human rights defenders are guaranteed the rights provided for in international human rights instruments, and therefore, in case of their violation, they have the right to apply to the supervisory bodies of these treaties (the Human Rights Committee, the European Court of Human Rights, the Committee against Torture, etc.); secondly, the above mentioned organizations contribute to the protection of the rights and freedoms of human rights defenders, taking into account the specifics of the region and national legislation; focus on respecting gender equality; make significant efforts to improve the existing legal framework for the protection of human rights defenders, expand the rights of this category of persons, taking into account the changing situation in the world with human rights and modern challenges.

Key words: guarantees, human rights, human rights defenders, institutional mechanisms, non-governmental organizations, protection, security.

Постановка проблеми. Захист та заохочення основоположних прав і свобод людини, гарантованих універсальними та регіональними актами в галузі прав людини є одним із першочергових завдань міжнародної спільноти. Основна відповідальність за дотримання, захист і реалізацію таких прав покладена на держави, оскільки саме вони ратифікують міжнародні угоди з прав людини, створюють відповідні механізми захисту прав людини. Важливу роль у забезпеченні прав людини відіграють особи, які здійснюють правозахисну діяльність як на професійній, так і на добровільній основі.

Діяльність правозахисників необхідна для просування прав людини, демократії та верховенства права. Правозахисники відіграють центральну роль у забезпеченні відповідності державної політики правам людини та підзвітності влади. Правозахисники також сприяють захисту жертв порушень прав людини та забезпечення доступу до відшкодування збитків і засобів правового захисту на національному і на міжнародному рівнях. Разом з тим, слід констатувати, що особи та організації, які займаються заохоченням та захистом прав і свобод людини, через участь у такій діяльності часто піддаються погрозам і переслідуванням та опиняються в небезпечному становищі. Як зазначає Спеціальний доповідач щодо становища правозахисників, «вони ставали об'єктами страт, катувань, побиття, довільних арештів і затримань, загроз смертю, переслідувань та наклепу, а також обмежень їхньої свободи пересування, висловлювання, об'єднань та зібрань. Захисники ставали жертвами хибних звинувачень та несправедливих судових розглядів і засуджень. Вони також зазнавали актів залякування та репресій за свою співпрацю з Організацією Об'єднаних Націй з питань прав людини» [1].

Означене свідчить, що ця категорія осіб має бути захищена від свавілля, від протиправних дій нападників, що сприятиме належному виконанню ними прямих обов'язків.

Мета дослідження полягає у характеристиці міжнародних і національних неурядових організацій, визначенні їх місця та ролі у сфері захисту правозахисників.

Стан опрацювання проблематики. У науці міжнародного публічного та національного права загальним питанням захисту прав людини, в тому числі неурядовими міжнародними та націо-

нальними організаціями, присвячено праці таких дослідників: Алмаші М.М., Мудрак В.В., Гутник В., Карвацька С., Фоміна Л., Айкатеріні Крістіна Кула (Aikaterini Christina Koula), Данна Інглетон (Danna Ingleton), Джеймс Саваж (James Savage), Еліс Нах (Alice m. Nah), Карен Беннетт (Karen Bennett) та ін. Разом з тим, питанню захисту правозахисників міжнародними та національними неурядовими організаціями, не приділено належної уваги.

Вклад основного матеріалу. Міжнародні акти, прийняті на міжнародному універсальному та регіональному рівнях, закріплюють права, свободи, гарантії правозахисників та містять напрями співробітництва держав-учасниць в означеній сфері. Безумовно, значний внесок у становлення та розвиток цієї співпраці роблять статутні органи, інституції, посадові особи міжнародних міжурядових організацій, зокрема ООН, Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ та ін. В їх межах створюються спеціалізовані структури, відомства, посадові особи, які реалізують політику міжнародних міжурядових організацій у сфері захисту правозахисників.

Суттєву роль у відстоюванні прав правозахисників відіграють міжнародні та національні неурядові організації універсального, регіонального і субрегіонального рівнів, які є невід'ємною складовою загального правозахисного інституційного механізму. Серед таких організацій слід приділити увагу Міжнародній федерації прав людини (далі – FIDH), яка об'єднує 188 організацій з 117 країн (станом на грудень 2024 р.). З 1922 року FIDH захищає всі громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права, закріплені Загальною декларацією прав людини [2]. FIDH відіграє ключову роль у розвитку міжурядової системи правозахисників. Зокрема, це сприяло переговорам, які призвели до ухвалення Декларації ООН про правозахисників у 1998 році (резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/53/144). З моменту ухвалення цієї Декларації у різних існуючих міжурядових організаціях було створено кілька механізмів захисту правозахисників.

У 1997 р. у партнерстві зі Всесвітньою організацією проти катувань (далі – ОМСТ), FIDH стала першопрохідцем у захисті правозахисників, створивши унікальну програму «Обсерваторія із захисту правозахисників». Основними завданнями Програми є: 1) привернення уваги міжнародних спільнот до випадків переслідування та репресій щодо правозахисників. Завдяки Обсерваторії, та у співпраці з іншими програмами, вона підтримує систему «невідкладних втручань»; 2) надання конкретної та індивідуальної допомоги за сприяння міжнародних місій зі встановлення фактів, судових місій за спостереженням і підтримкою, місій солідарності та надання матеріальної допомоги правозахисникам і правозахисним організаціям; 3) поширення інформації серед громадськості за допомогою розробки, публікації та звітів про порушення прав і свобод людини або організацій, що працюють у галузі прав людини. Обсерваторія публікує щорічний звіт, який включає всі термінові втручання, здійсненні упродовж року, наступні дії та тематичний аналіз становища правозахисників. Інформація про цю роботу висвітлюється на сесії Ради з прав людини; 4) зміцнення співпраці міжнародних і регіональних механізмів, спрямованих на захист правозахисників, з міждержавними, регіональними та міжнародними органами такими, як: Організація Об'єднаних Націй, Організація американських держав, Африканський союз, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Рада Європи і Європейський Союз [3].

Обсерваторія розробила кілька способів вжиття заходів у відповідь на потреби та специфіку кожної ситуації: випуск та розповсюдження термінових попереджень, надання екстрених грантів (медична, психологічна та юридична підтримка, допомога у переїзді) та грантів на відвідування в'язниць, судове спостереження і захист, національну та міжнародну адвокатуру, слідчі місії, публічні кампанії у соціальних мережах та Інтернеті, терміновий захист, спрямований на учасників соціальних змін, ініціювання правової та параюридичної допомоги та ін. [4].

Місією FIDH через роботу Обсерваторії є вжиття заходів на підтримку осіб, незалежно від їх статусу, посади або функції, які зазнають репресій внаслідок своєї правозахисної діяльності. Мета FIDH полягає в тому, щоб голоси працівників некомерційних організацій та активістів, юристів, журналістів, профспілкових діячів, сільських і громадських лідерів та простих громадян були почуті і щоб вони більше не залишалися ізольованими та маргіналізованими. FIDH є однією з провідних організацій, які прагнуть забезпечити захист і підтримку правозахисникам, які наражаються на ризик, де б вони не знаходилися, незалежно від сфери їх діяльності. З моменту свого заснування вона була першопрохідцем у цій галузі [5].

Amnesty International здійснює моніторинг ситуації з дотриманням прав правозахисників та у своїх звітах констатує, що в усьому світі спостерігається безпрецедентний сплеск нападів на правозахисників – людей, які захищають та просувають права людини. Зокрема у Звіті «На пе-

редньому краї прав людини», констатовано, що загалом 94% опитаних активістів, включаючи журналістів, юристів, громадських активістів та людей, які займаються заохоченням і захистом прав жінок, ЛГБТ+, прав корінних народів і захистом навколишнього середовища, заявили, що зазнавали загроз, переслідувань, жорстокого поводження або загроз убивством у результаті своєї роботи. У цьому звіті висвітлюються та підтримуються їхні наполегливі заклики до уряду Великобританії зробити більше для їх підтримки та захисту, а також зазначається, як Великобританія може допомогти тим, хто перебуває на передньому краї захисту прав людини. Ці рекомендації також ґрунтуються на досвіді британських і міжнародних організацій з багаторічним досвідом роботи з правозахисниками по всьому світі [6].

Front Line Defenders (далі – FLD) – міжнародна правозахисна організація, заснована з метою захисту правозахисників, які перебувають у небезпеці. Організація працює над підвищенням безпеки і захисту правозахисників та організацій по всьому світі, яким загрожує небезпека через їхню мирну та законну правозахисну діяльність. FLD надає швидку та практичну підтримку правозахисникам, які перебувають у небезпеці, за допомогою: міжнародного захисту інтересів правозахисників, які перебувають у небезпеці, включаючи екстрену підтримку тих, хто перебуває у безпосередній небезпеці; надання грантів та підтримки практичних потреб правозахисників у галузі безпеки, включаючи тимчасове переселення правозахисників; нарощування потенціалу та розробка довідкових матеріалів з комплексної безпеки та захисту, включаючи цифрову безпеку; можливості оздоровлення, такі як програма «Відпочинок та перепочинок» для правозахисників, які стикаються із сильним стресом у результаті своєї роботи; забезпечення платформи для спілкування й обміну думками між правозахисниками, у тому числі на Дублінській платформі, що проводиться раз на два роки; екстреного та кризового реагування по цілодобовій телефонній лінії екстреного зв'язку декількома мовами; а також оперативної кризової підтримки в разі потреби.

FLD сприяє посиленню міжнародних та регіональних заходів щодо захисту правозахисників, включаючи дотримання Декларації ООН про правозахисників 1998 р. та підтримку роботи Спеціального доповідача з питань щодо становища правозахисників. Організація має спеціальний консультативний статус при Економічній та Соціальній Раді ООН, партнерський статус у Раді Європи, є провідним партнером механізму захисників прав людини Європейського Союзу тощо [7].

Міжнародна коаліція жінок-правозахисників (далі – WHRDIC) – це мережа, яка підтримує та захищає права людини жінок-правозахисників по всьому світі. WHRDIC засуджує насильство та інші порушення прав щодо правозахисниць та виступає за механізми захисту, закони і політику, які забезпечують справедливість для правозахисників. Повідомляє правозахисників, які ресурси їм доступні, якщо вони перебувають у небезпеці, та допомагає членам співпрацювати у вирішенні термінових апеляцій. Мережа також надає інформацію та аналіз Спеціальному доповідачу ООН щодо правозахисників та пов'язує Спеціального доповідача з групами жінок-правозахисників по всьому світі.

WHRDIC запроваджує колективні заходи з метою посилення голосів жінок-правозахисників, зміцнення міжнародної солідарності та підтримання правозахисниць, щоб вони виконували свою роботу без погроз і насильства. Враховує принципи фемінізму, працюючи в тісному контакті з учасниками, які ідентифікують себе як феміністки. Забезпечує правозахисниць інструментами, ресурсами та аналізом, щоб вони могли бути ефективними захисниками інтересів у своїх спільнотах, країнах та на міжнародному рівні [8].

Інститут прав людини та розвитку в Африці (далі – IHRDA) – панафриканська неурядова організація (НУО), яка працює над поширенням інформації про права людини в Африці та підвищенням ефективності африканської системи захисту прав людини. Представляє Африканський континент, де всі мають доступ до правосуддя через національні, африканські та міжнародні механізми захисту прав людини. IHRDA має за мету захист жертв порушень прав людини в національних та регіональних судових органах, а також слідкує за тим, щоб судові рішення призводили до позитивних змін. Докладає зусиль для навчання правозахисників. HRDA вважає, що всі правозахисники повинні мати доступ до знань і навичок, необхідних для захисту африканської системи прав людини та боротьби з порушеннями прав людини на континенті. Відповідно до цього переконання Інститут проводить тренінги та інші семінари з нарощування потенціалу з африканської системи прав людини та інших питань прав людини [9].

Західноафриканська мережа правозахисників (далі – AHRDN) – неурядова організація, створена з метою забезпечення діяльності правозахисників. Складається з національних коаліцій у

галузі прав людини та окремих координаційних центрів. Завдяки своїм зусиллям із захисту інтересів, WAHRDN прагне сформувати внутрішню та зовнішню політику країн Західної Африки відповідно до стандартів прав людини та зміцнити верховенство закону. Стратегія мережі заснована на тісному співробітництві з дипломатичними представництвами, міністерствами закордонних справ, національними правозахисними установами, а також регіональними і міжнародними правозахисними механізмами для створення безпечного робочого середовища для правозахисників.

WAHRDN має статус спостерігача в Африканській комісії з прав людини і народів (ACHPR) та є членом виконавчого комітету Форуму НУО при АСНПР. Вона також є членом Мережі Ради з прав людини (HRC Net), до якої входять регіональні та міжнародні НУО, що займаються захистом інтересів і лобіюванням у Раді ООН з прав людини [10].

AfricanDefenders (Панафриканська мережа правозахисників) створена для координації ініціатив з усього континенту на користь африканських правозахисників. AfricanDefenders зміцнює співробітництво по всьому континенту, підтримуючи стратегічні зусилля захисту інтересів, сприяючи захисту правозахисників, що наражаються на ризик, і підкреслюючи вплив своєї невинної роботи. Мережа складається з представників Північної Африки, Західної Африки, Центральної Африки, Східного та Африканського Рогу, Південної Африки), які займаються просуванням та захистом правозахисників на африканському континенті [11].

Мережа правозахисників Центральної Африки (далі – REDHAC) є членом AfricanDefenders в Центральній Африці. REDHAC супроводжує та зміцнює роботу правозахисників з метою зменшення їх вразливості та ризиків, а також підвищує обізнаність щодо ситуації з правами людини у субрегіоні. Її бачення полягає у просуванні, навчанні та підтримці правозахисників, зміцненні солідарності між ними та захисті їхніх прав щоразу, коли на них чиниться тиск. REDHAC охоплює вісім країн, багато з яких зіткнулися з масовими порушеннями прав людини за повної безкарності, і представляє понад 200 членів, включаючи правозахисників, юристів і журналістів [12].

Мережа африканських національних правозахисних установ (далі – NANHRI) є юридичною особою відповідно до кенійського законодавства. Її місія полягає в підтриманні та зміцненні національних правозахисних установ для ефективного виконання їхнього мандату відповідно до Паризьких принципів. У своїй роботі керується такими принципами і цінностями як: прозорість, підзвітність, чесність, професіоналізм, недискримінація [13].

Одним з напрямків Мережі є захист правозахисників. За останнє десятиліття кількість порушень прав людини в Африці та в усьому світі збільшилася. Правозахисники виступили проти цієї ситуації, заклинавши держави до відповідальності за невиконання своїх зобов'язань щодо заохочення та захисту прав людини. На цьому тлі штати та їхні агенції переглянули конституції та інші закони, щоб обмежити роботу правозахисників, що призвело до звуження громадянського простору. Правозахисники, особливо жінки, зазнавали переслідувань, побиття, довільних арештів, тортур, тюремного ув'язнення та навіть насильницького зникнення таємничим чином, що було пов'язано з державними органами. Виходячи з цього, Глобальний альянс національних правозахисних установ (GANHRI) скликав 13-ту трирічну конференцію (м. Марракеш, Марокко, жовтень 2018 р.) на тему: «Розширення громадянського простору, просування та захист правозахисників з особливим акцентом на жінок: роль національних правозахисних установ». Конференція завершилася прийняттям Марракеської декларації з відповідною назвою.

З метою підтримки реалізації декларації, NANHRI провела дослідження у дев'яти країнах Африки (Кенія, Кот-д'Івуар, Мадагаскар, Марокко, Ліберія, Нігер, Демократична Республіка Конго, Танзанія та Зімбабве), щоб з'ясувати рівень захищеності правозахисників національним законодавством. Одним із найбільш разючих відкриттів став той факт, що в означених державах відсутня правова основа, призначена для захисту правозахисників, за винятком Кот-д'Івуару. Робота національних правозахисних установ (далі – НПЗУ) та інших суб'єктів захисту заснована на загальних конституційних положеннях, регіональних та міжнародних документах, таких як Африканська хартія прав людини та народів і Загальна декларація прав людини. Ситуація з відсутністю правової основи захисту правозахисників спостерігається більш ніж у 90% країнах Африки. У деяких випадках розробка законів про правозахисників призупинена або вимагає багато часу на прийняття.

На додаток до дослідження, NANHRI розробила різні інструменти для керівництва національними та регіональними суб'єктами захисту правозахисників, які включають: Типовий закон про визнання та захист прав правозахисників в Африці, Короткий довідник для правозахисників, На-

ціональний план дій щодо здійснення Марракеської декларації, Регіональний план дій щодо реалізації Марракеської декларації, Національні правозахисні установи з моніторингу реалізації Марракеської декларації, Регіональні та національні семінари та тренінги з використання інструментів у просуванні, захисті і відстоюванні прав правозахисників. Одним із ключових результатів цих ініціатив є розробка та прийняття багатосторонніх національних планів дій щодо повного здійснення Марракеської декларації [14].

DefendDefenders (Проект правозахисників Східної Африки та Африканського Рогу (EHAHRDP)) зміцнює роботу правозахисників у субрегіоні за рахунок зниження їх вразливості перед ризиком переслідувань і підвищення їхньої здатності ефективно захищати права людини. Основним завданням DefendDefenders є сприяння безпеці, захисту та благополуччю правозахисників. Задля досягнення означених завдань, робота DefendDefenders зосереджена на управлінні захистом і безпекою, нарощуванні потенціалу, розвитку технологій, а також на захисті інтересів, дослідженнях і комунікації. DefendDefenders створює та підтримує національні коаліції правозахисників у різних країнах через які правозахисники можуть об'єднуватись та відстоювати свої права на національному рівні.

DefendDefenders виступає як секретаріат Мережі правозахисників країн Східного та Африканського Рогу (EHAHRD-Net), що представляє тисячі правозахисників та їх організації. Членами DefendDefenders є Бурунді, Джибуті, Еритрея, Ефіопія, Кенія, Руанда, Сомалі (разом із Сомалілендом), Південний Судан, Судан, Танзанія та Уганда. Мережа також є секретаріатом для AfricanDefenders (Панафриканська мережа захисників прав людини). Крім того, DefendDefenders має консультативний статус при Економічній та Соціальній Раді ООН, а також статус спостерігача в Африканській комісії з прав людини та народів [15].

SouthernDefenders (Мережа правозахисників Південної Африки (SAHRDN)) – неурядова некомерційна організація, що уособлює непохитну відданість справі захисту правозахисників перед нападами та звуженням громадянського простору як в офлайн, так і в онлайн середовищі. Вона координує регіональні зусилля щодо надання швидкого, практичного, всебічного й інклюзивного захисту правозахисникам, які наражаються на високий ризик, захист громадянського простору та розширення можливостей правозахисників щодо пом'якшення наслідків репресій. З цією метою SouthernDefenders сприяє повазі та визнанню правозахисників як законних учасників і агентів соціальних змін із загальноновизнаними та гарантованими Конституцією правами. Організація також сприяє гендерному захисту жінок-правозахисниць (далі – ЖП), оскільки вони більше схильні до ризику зазнати певних форм насильства та інших порушень, упереджень, виключення та заперечення, ніж їхні колеги-чоловіки. Таким чином, ЖП вимагають особливої уваги, щоб упоратися з численними ризиками, з якими вони стикаються під час виконання своєї роботи. Мережа забезпечує посилення заходів у відповідь з урахуванням гендерних аспектів, оскільки більшість механізмів у регіоні не призначені виключно для ЖП і слугують безлічі цілей. Ця мережа також підвищує обізнаність та суспільне визнання ЖП як законних провідників соціальних змін і суспільного блага. Однією з можливих причин того, що жінки складають малу чисельність правозахисників, може бути те, що вони не визначають себе як ЖП і не вважають свою безпеку пріоритетом, а це означає, що вони з меншою ймовірністю звернуться за допомогою [16].

Висновки: Зважаючи на ту обставину, що правозахисники часто стикаються з важкими умовами і з численними перешкодами та обмеженнями, які варіюються від фізичного насильства до більш тонких заходів, таких як адміністративні перешкоди, кампанії з наклепу, спрямовані на їх дискредитацію, обвинувачення в непатріотизмі, зраді, шпигунстві, кримінальні переслідування тощо, вони потребують захисту. Існуюча міжнародна інституційна система захисту прав людини, складовою якої є договірні (судові і несудові) органи, безперечно є на службі правозахисників.

Позитивною тенденцією є створення міжнародних та національних неурядових організацій у сфері захисту правозахисників, які є суттєвим доповненням до існуючої міжнародної інституційної системи універсального і регіонального характеру. Ці структури сприяють удосконаленню правової основи та розробці і прийняттю нових норм, що регламентують статус правозахисника; вони пропонують інструменти та керівництва з надання правової допомоги; в їх межах також формуються практики захисту правозахисників, які встановлюються і переплітаються на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях і є взаємопов'язаними, взаємодоповнюючими та зміцнюють одна одну. Такі заходи орієнтовані на забезпечення «цілісної» безпеки правозахисників, що поєднує фізичний, цифровий, психологічний та гендерний виміри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Human rights violations committed against defenders, and other difficulties they confront. URL: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders/challenges-faced-human-rights-defenders> (дата звернення 14.12.2024).
2. International Federation for Human Rights. URL: <https://www.fidh.org/en/about-us/What-is-FIDH/> (дата звернення 02.12.2024).
3. The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders. URL: <https://www.omct.org/en/resources/news/the-observatory-for-the-protection-of-human-rights-defenders> (дата звернення 01.12.2024).
4. Human Rights Defenders. URL: <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/> (дата звернення 02.12.2024).
5. World Organization Against Torture (OMCT). URL: <https://www.omct.org/en/who-we-are> (дата звернення 12.12.2024).
6. On the Human Rights Frontline: How the UK government can defend the defenders. Amnesty International, 2021. 25 p. URL: https://www.amnesty.org.uk/files/2021-02/On%20the%20Human%20Rights%20Frontline%20-%20Report.pdf?hQ0uL7htqPxuUgm98RjkTQMF99x5qnv_ (дата звернення 02.12.2024).
7. Front Line Defenders (FLD). URL: <https://www.frontlinedefenders.org/en/who-we-are> (дата звернення: 29.11.2024).
8. Women Human Rights Defenders International Coalition. URL: <https://www.whrdic.org/> (дата звернення 02.12.2024).
9. Institute for Human Rights and Development in Africa (IHRDA). URL: <https://www.ihrda.org/> (дата звернення 03.12.2024).
10. West African Human Rights Defenders Network (WAHRDN). URL: <https://africandefenders.org/members/western-africa/> (дата звернення 03.12.2024).
11. AfricanDefenders. URL: <https://africandefenders.org/about/> (дата звернення: 02.12.2024).
12. Central Africa Human Rights Defenders Network (REDHAC). URL: <https://africandefenders.org/members/central-africa/> (дата звернення: 03.12.2024).
13. Network of African National Human Rights Institutions. URL: <https://www.nanhri.org/#> (дата звернення: 02.12.2024).
14. Network of African National Human Rights Institutions: Defending Human Rights Defenders. URL: <https://www.nanhri.org/defending-human-rights-defenders2/> (дата звернення: 11.11.2024).
15. DefendDefenders: About. URL: <https://defenddefenders.org/about-us/defenddefenders/> (дата звернення 03.12.2024).
16. SouthernWomen. URL: <https://southerndefenders.africa/southernwomen> (дата звернення: 11.11.2024).